Tankönyvpiac: fokozódó káosz

Páratlan oldalak

Bár az idén nincs kötelező lista, maradnak az olcsó, silány kísérleti tankönyvek, mivel az egymást követő évfolyamoknak készült sorozatok a tavalyi tiltás után hiányossá váltak.

A KARATLANUL IS HOZZÁJÁRUL az Európai Unió is a magyarországi tankönyvpiac letarolásához. Bár az iteni üzleti környezetet ért brüsszeli bírálatok sorában a két kiemelt tankönyvkiadó államosításának és a piaci verseny kiiktatásának kritikája is felbukkant, az unió által pénzelt társadalmi megújulás operatív programja támogatja a kísérleti könyvek elkészítését. A megújulási szándékot annyiban teljes siker övezi, hogy a szeptemberben kezdődő új tanévben még több iskolában taníthatnak majd az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet által kutyafuttában íratott művekből, mint az idén, dacára azok vitatott minőségének. Mert bár a kormányzati illetékesek a napokban esedékes tankönyvrendeléskor nem kötik meg a pedagógusok kezét, mint tavaly, vagyis ezúttal nem álltak elő kötelezően választandó tankönyvlistával – ami akkor is jogszabályellenes volt –, más módon azért rábírják az iskolákat, hogy az állami kiadványokból tanítsanak. Például azzal, hogy a felmenő rendszerben ingyenes tankönyvre jogosult újabb évfolyamok tankönyvcsomagjaira olyan alacsony keretösszeget szabnak meg, hogy abba más, színvonalas könyvek nem férhetnek bele.

A tavalyi állami tarolás után ezekből már nem is igen vannak teljes sorozatok, azaz nem jutna belőlük minden tantárgyból minden évfolyamra. A 4,6 milliárd forint uniós forrásból „fejlesztett" tankönyvek pedig hemzsegnek a hibáktól. A kormány abban reménykedik, mindez eltörpül ahhoz az előnyhöz képest, hogy szeptembertől újabb évfolyamok kapják ingyen a könyveket, amelyek ára az ígéretek szerint mások számára is átlagosan 20 százalékkal lesz alacsonyabb.

„NEM LETTEK OLCSÓBBAK a tankönyvek, egyszerűen csak más fizet értük: nem közvetlenül a szülők, hanem az adófizetők" – mutat rá Radó Péter oktatásszakértő. A központi költségvetés ugyanis felmenő rendszerben, fokozatosan, évről évre újabb évfolyamokon téríti meg a tankönyvek árát a szülők helyett. Az idei tankönyvforgalmazás lényegében egyetlen kedvező újítása, hogy a terjesztést végző Könyvtárellátó Kiemelten Közhasznú Nonprofit Kft. (Kelló) kétévi káosz és előrefizettetés után már nem hitelezteti meg a szülőkkel a könyvek árát. Igaz, nem is dolgozik annyit: idén nyáron már nem készít tanulónkénti csomagokat, hanem ömlesztve adja át a könyveket az iskoláknak, a tanárok szünidős programjait szaporítva. „Vagyis alacsonyabb színvonalú szolgáltatást végez, drágábban. Korábban a terjesztők átlagosan 12 százalékért szállították ki a kész csomagokat, elenyésző hibával, most pedig a Kelló 20 százalékot von le a kiadóktól a könyvek árából" – összegzi az államosítás és a központosítás együttes hatásait Radó.

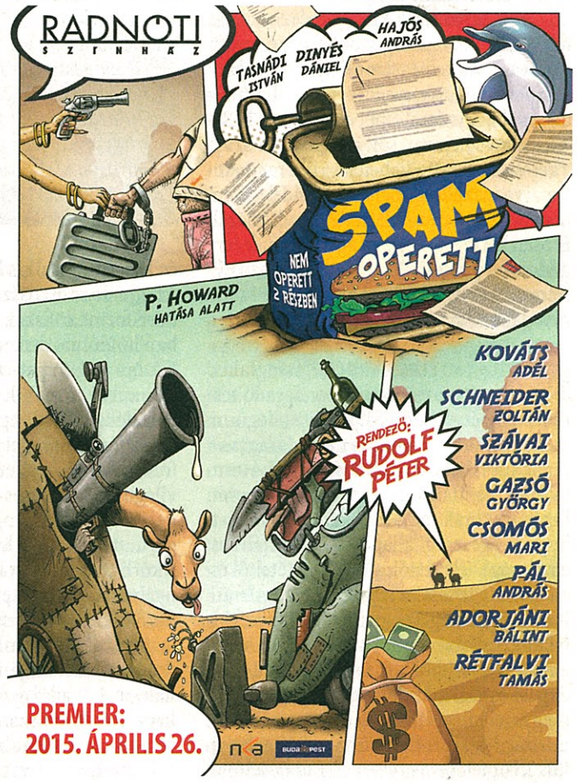

FAZEKAS ISTVÁN

A KÖNYVTÁRELLÁTÓ KIEMELTEN KÖZHASZNÚ NONPROFIT KFT. TÖRÖKBÁLINTI RAKTÁRÁBAN. *Szünidős program*

Ahogyan tavaly is pár hónap alatt készítették el az elsősök, a másodikosok, az ötödikesek és a hatodikosok új tankönyveit, a jövőre belépő új kerettanterves évfolyamok diákjai sem sok jóra számíthatnak. Mivel ezek az alkotások egyelőre csak a tankönyvjegyzékről ismerhetők – vagyis legfeljebb a címüket és az oldalszámukat lehet tudni –, az optimisták abban bízhatnak, hogy a tavalyi hibák után kevesebb afféle botorság lesz bennük, mint például a ciklusát a lányokhoz hasonlóan 28 naponként váltogató Hold vagy az éjjel az erdőben szaladgáló szatírok, akiknek nőkre fáj a foguk.

AZ ÚJ KÍSÉRLETI TANKÖNYVEK némelyike terjedelmes, erősen túlírt. A harmadik osztályosoknak készülő magyartankönyvcsalád például kilenc kötetből áll, és összesen 952 oldal, vagyis egy iskolai órára átlagosan négyoldalnyi tananyagot kell abszolválniuk a 9-10 éves gyerekeknek. Ugyanezen az évfolyamon az Apáczai vagy a Mozaik Kiadó tankönyvcsaládjának összterjedelme az új sorozatbelinek a felét sem éri el. „Ez még akkor is nehezen volna emészthető, ha a maga nemében mindegyik kötet majdnem remekmű lenne. Az étvágyunk is elmegy, ha ilyen mennyiségben csupa finomságot tukmálnak belénk" – kommentálták a túlírást a Tankönyvesek Országos Szakmai Egyesületénél. Ráadásul a kilenc könyvet összesen 11 szerző munkájából rakták össze, ennyi szakember gondolataiból pedig meglehetősen nehéz lehet pedagógiai egységet teremteni.

Mindennek ellenére a szabályokat maradéktalanul betartani akaró iskolaigazgatók nem nagyon tehetnek mást, mint hogy a kísérleti könyveket rendelik – legalább az első két-három évfolyamon, amelyek könyvellátásának ingyenessé tételével a kormányzat büszkélkedik. A kényszerítés egyik eszköze, hogy az elsősök tavalyi, tanulónként 3 ezer forintos rendelési korlátját most a második évfolyamra is kiterjesztik. A júniusban záruló tanévben még volt némi mozgástér, mivel az elsősök 3 ezres és a másodikosok 12 ezer forintos keretét összevonva ki lehetett gazdálkodni egy pedagógiailag is elfogadható összetételű tankönyvrendelést. (Ezzel együtt a 90 ezer elsősből 20 ezren arra kényszerültek, hogy az Oktatáskutató és Fejlesztési Intézet kísérleti alanyaivá váljanak.) Az idén azonban már mindkét évfolyamon 3 ezer forint a limit, s ebbe az apáczais könyvekkel sem lehet beleférni – még úgy sem, hogy a most záruló tanévre megrendelt tartós tankönyveket is felhasználják. Legfeljebb azokban az iskolákban taníthatnak alternatív kiadványokból, amelyekben a szülők hajlandók pluszban megvenni, a tanárok pedig „a pad alól" előkapni a jobb könyveket.

Bár a tavaly lebénított magánkiadók, például a Mozaik, a Dinasztia, a Pedellus, a Műszaki Kiadó vagy a Romi-Suli kiadványai közül is rendelhetnek az iskolák, teljes, több évfolyamon át használható sorozatokat már csak elvétve találni a jegyzéken. A tankönyv-engedélyeztetést ugyanis tavaly január 1-jével leállították, így az új kerettantervek szerint átdolgozott verziókhoz már nem mindegyik kiadványból lehet hozzáférni. Például hiába szeretne egy tanár nyolcadikos Mozaik-fizikakönyvet rendelni, hogy a mostani hetedik osztályosok jövőre folytathassák a megkezdett sorozatot, nem tud, mert annak időközben lejárt az engedélye, meghosszabbítani pedig már nem hagyták a kiadónak. Ezzel annyira szétverték a rendszert, hogy még a felmenő és a kifutó osztályokban sem lehet az egymásra épülő tananyagot végigvinni. ■ **G. TÓTH ILDA**